

Секція: Юридичні науки

Шпілярович Вікторія Вікторівна

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника»

м. Івано-Франківськ, Україна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ, ВІДМІННИХ ВІД ПОКАРАННЯ, ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ЕСТОНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

У різних державах світу законодавче регулювання заходів кримінально-правового характеру є неоднаковим. Це пояснюється тим, що розробка чи вдосконалення кримінального законодавства конкретної держави здійснюється з урахуванням особливостей власної правової системи та моделі кримінально-правового впливу. Так, Пенітенціарний кодекс Естонської Республіки від 6 червня 2001 року (далі – КК Естонії), серед заходів кримінально-правового характеру регламентує не лише заходи покарання, які поділяються на основні та додаткові (Глава 3), а й інші заходи впливу (Глава 7), до системи яких естонський законодавець відносить [1]:

1. Конфіскацію (ст. ст. 83–85 КК), яка в себе включає:
 - а) конфіскацію засобів і знарядь винного діяння чи предметів, які є безпосереднім об'єктом його вчинення (ст. 83 КК);
 - б) конфіскацію майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 83-1 КК) – це конфіскація майна, безпосередньо одержаного в результаті вчинення злочину, а також придбаного за рахунок такого майна;

в) розширену конфіскацію (ст. 83-2 КК) – це захід, який застосовується у випадках, коли у особи на момент винесення судом рішення та визнання її винною у вчиненні злочину є майно, щодо якого, з урахуванням сутності злочину, а також не співпадіння легального доходу та матеріального становища особи, її витрат і рівня життя чи з інших причин, у суду є підстави вважати, що воно одержане нею безпосередньо в результаті вчинення злочину чи за рахунок такого майна. Якщо майно, безпосередньо одержане в результаті вчинення злочину, або придбане за рахунок такого майна, чи належить до такого, що підлягає розширеній конфіскації, відчужене, використане або його вилучення є неможливим з інших причин, суд може витребувати у винної особи суму, співрозмірну вартості відповідного майна.

2. Примусове психіатричне лікування (ст. 86 КК) – це захід, який застосовується судом до особи, що вчинила протиправне діяння:

- а) в стані неосудності;
- б) в стані осудності, але на стадії досудового розслідування або судового розгляду справи захворіла душевною хворобою, деменцією або іншим важким психічним розладом, які не дозволяють визначити її психічний стан під час вчинення протиправного діяння, і з огляду на характер вчиненого діяння та свого психічного стану особа становить небезпеку для себе і для суспільства, та потребує лікування;
- в) в стані осудності, однак після винесення вироку, але до відбуття покарання, захворіла душевною хворобою, деменцією або іншим важким психічним розладом.

Примусове психіатричне лікування може застосовуватися у вигляді:

- а) амбулаторного психіатричного лікування – якщо на момент застосування примусового психіатричного лікування особа не

становить небезпеку для себе і суспільства, та існує ймовірність, що вона буде дотримуватися режиму лікування;

- б) психіатричного стаціонарного лікування – якщо на момент застосування примусового психіатричного лікування особа становить небезпеку для себе і суспільства, та існує ймовірність, що вона не буде дотримуватися режиму лікування.

Примусове психіатричне лікування застосовується до моменту одужання особи або до моменту коли можна перестати вважати її небезпечною і його застосування припиняється виключно за рішенням суду.

Якщо до особи після примусового психіатричного лікування застосовується покарання, то час примусового психіатричного стаціонарного лікування зараховується до строку покарання. При цьому одному дню примусового стаціонарного лікування відповідає один день тюремного ув’язнення.

3. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх (ст. 87 КК) – це заходи, що застосовуються судом до особи, яка вчинила протиправне діяння у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років. Зокрема, враховуючи рівень морального та розумового розвитку особи, а також її здатність усвідомлювати протиправність діяння і керувати своєю поведінкою. Суд може звільнити таку особу від покарання із застосуванням до неї таких заходів впливу, як:

- а) попередження;
- б) соціальна програма;
- в) відшкодування або компенсація шкоди, заподіяної протиправним діянням;
- г) лікування залежності чи інша терапія;
- д) послуга примирення;

- е) підпорядкування контролю за поведінкою відповідно до положень ст. 75 КК;
- ж) 5-60 годин громадсько-корисних робіт;
- з) обмеження у разі необхідності свободи переміщення в сукупності з підпорядкуванням електронному контролю;
- и) поміщення у дитячий заклад закритого типу;
- к) виконання інших зобов'язань, взяти на себе особою в добровільну порядку.

4. Контроль за поведінкою після відбування покарання (ст. 87-1 КК) – це заходи, які можуть бути застосовані судом до особи, що відбула тюремне ув'язнення, якщо:

- а) особу було покарано за вчинення умисного злочину тюремних ув'язненням на строк не менше двох років і вона його відбула в повному обсязі;
- б) до вчинення повторного умисного злочину особа уже каралася за попередній тюремним ув'язненням на строк не менше одного року;
- в) враховуючи обставини вчинення злочину, особу винного, його попередній життєвий шлях і поведінку під час відбування покарання, а також умови життя і ті наслідки, які можуть потягнути для винного необхідність здійснювати контроль за його поведінкою після відбування покарання, є підстави вважати, що він може повторно вчинити це ж протиправне діяння.

Таким чином, підводячи підсумки з усього вище наведеного, слід зазначити, що основним завданням реалізації заходів кримінально-правового характеру, відмінних від покарання, є забезпечення ефективного кримінально-правового впливу на злочинність та досягнення тих цілей, які стоять перед кримінально-правовою політикою Естонії.

Література

1. Пенитенциарный кодекс Эстонской Республики : Закон Эстонской Республики от 6 июня 2001 г. URL: <https://v1.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused.pdf>.